

DATIV

DATIV BEZ PRIJEDLOGA

- Dativ je padež namjene. U dativu stoji ime pojma kome je nešto upravljeno ili namijenjeno.

Na primjer:

Najboljim studentima su dodijeljene nagrade.

Predali smo pismo direktoru. Zahvalili su domaćinu na gostoprimstvu.

- U zavisnosti od toga što se pojmu s imenom u dativu namjenjuje ili upravlja i na koji način razlikujemo više vrsta dativa.

- Najjednostavnija namjena izražava se:

- ❖ **glagolima davanja**

Na primjer:

On je to poklonio studentima.

Ustani s te stolice da narodu pravdu dijelim;

- ❖ **glagolima govorenja** (usmenog ili pismenog saopštavanja).

Na primjer:

On mi je rekao što je znao.

Sestra svome bratu poručuje.

U pismu mi je sve saopštila.

- Ono što nekome čini/pričinjava korist ili štetu - dativ u tim slučajevima nazivamo dativ koristi (commodi) i dativ štete (incommodi).

Na primjer:

Poklonio mi je dvije dobre knjige.

Biće mesa orlu i gavranu.

Našem narodu neprijatelj je popalio kuće.

- Ono što je nekome na korist ili štetu izaziva u pojmu s imenom u dativu određeno raspoloženje, pa stoga govorimo o dativu raspoloženja.

Na primjer:

Marku udariše suze od radosti.

Meni je ovdje vrlo neprijatno/prijatno.

A Marku je pjesma omilila.

U ovakvim slučajevima dativ se javlja kao logički subjekat u rečenici.

- Kada se pojmu s imenom u dativu pripisuje pripadanje pojma uz čije ime taj dativ stoji, tada govorimo o posesivnom genitivu.

Na primjer:

Bio je učitelj djeci njihovoj.

Velika je čast biti rukovodilac ovakvom preduzeću.

Miodragu je otac poginuo u saobraćajnoj nesreći.

- S posesivnim dativom srodan je dativ interesovanja (etički dativ) kojim se kazuje da se govornik prisnije odnosi sa sagovornikom, odnosno da pokazuje određeni stepen interesovanja i naklonosti.

Na primjer:

Šta mi radiš?

Kako si mi?

Ja sam vam se danas umorio.

Gdje si meni od Zadra Todore?

- Dativ se upotrebljava u zakletvama. U dativu se nalazi ime lica koje se zaklinje, pored genitiva ili instrumentala u kojima stoji ime pojma kojim se zaklinjemo.

Na primjer:

Nijesam to učinio života mi moga.

Kunem vam se svojim životom.

Nemoj tako, života ti!

Ne, Stojane, tvoga ti junaštva!

- Dativ kao padež namjene upotrebljava se uz sve glagole koji znače pravac, kretanje, upravljanje i usmjerenost. U dativu se nalazi ime pojma kome je sve to namijenjeno.

Na primjer:

Put ide školi.

Ratnici su se približavali neprijateljskim utvrđenjima.

Lagano se uputio vratima.

Potrčao je svojim drugovima.

DATIV S PRIJEDLOZIMA

Sa dativom se slaže mali broj prijedloga. Najčešći su prijedlozi **k(a)** i **prema**.

Prijedlog **k(a)** se slaže samo sa dativom, a prijedlog **prema** sa dativom i lokativom.

Pored ova dva prijedloga, sa dativom se slažu i prijedlozi **blizu**, **nasuprot** i **uprkos**. Svi se ovi prijedlozi upotrebljavaju s dativom uz glagole kretanja i upravljenosti prema pojmu s imenom u dativu.

Na primjer:

Voz je jurio ka Baru.

Uputili su se prema Žabljaku.

Avion je poletio prema Rimu.

Što bliže Nišu, to gore pišu.